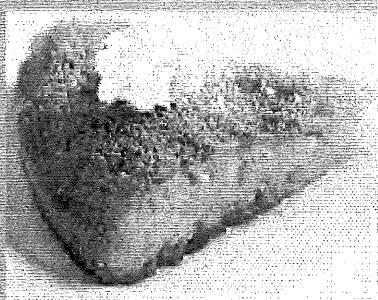
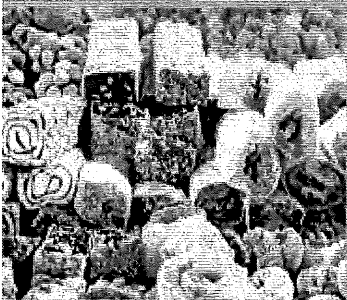
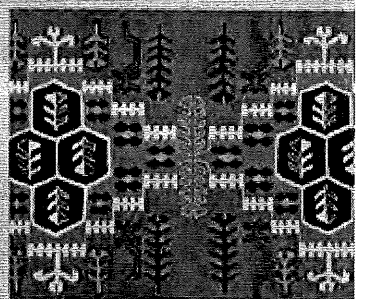
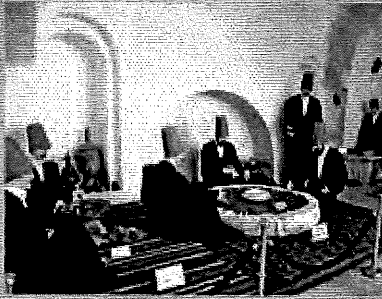
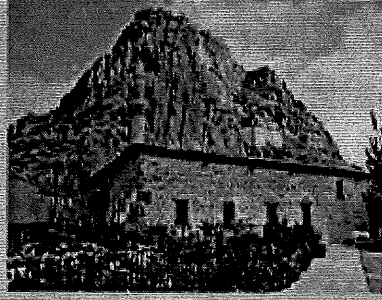
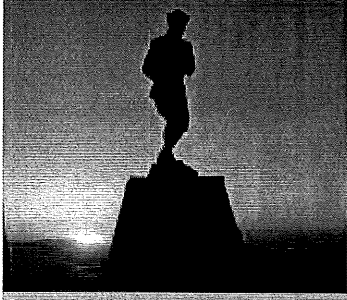


AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ

VIII. Uluslararası

AFYONKARAHİSAR ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

BİLDİRİ KİTABI



5-7 Nisan 2018

ISBN: 978-605-69123-3-7



AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ KÜLTÜR VE SOSYAL İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ

Afyonkarahisar Belediyesi Adına Sahibi
Afyonkarahisar Belediyesi Başkanı

Mehmet ZEYBEK

Genel Yayın Yönetmeni

Süleyman KARAKUŞ

Editör

İhsan AKAR

Grafik-Tasarım

Ramazan GÖLCÜK

Bu eser e-kitap olarak yayınlanmıştır.

ISBN: 978-605-69123-3-7

YAYINLANMA TARİHİ: EKİM 2019
AFYONKARAHİSAR

Yayımlanan metin ve görsellerdeki tashih ve yazım yanlışları yazarların sorumluluğundadır.

Eserde yayımlanan bildiri metinlerinde ileri sürülen görüşlerin ilmi ve hukuki sorumluluğu bildiri sahiplerine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Her hakkı saklıdır.

TAKDİM

Afyonkarahisar Belediyesi'nin önemli kültürel çalışmalarından birisi olan Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumunun sekizincisi, 5-7 Nisan 2018 tarihleri arasında düzenlenmişti. 10-11 Mayıs 1990 tarihinde rahmetli Belediye Başkanlarımızdan Mehmet Sami Hancıoğlu'nun himayesinde ilk kez yapılan Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu geçmişte oldukça eski bir etkinlik.

Bugüne kadar yedi kez yapılan Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu'nun sekizincisine 14'ü yabancı toplam 182 bilim insanı, akademisyen ve uzman tarafından 156 bildiri sunuldu. Bildirilerin 42'si tarih, 33'ü edebiyat, 32'si halkbilimi, 14'ü sanat, 13'ü coğrafya, 10'u müzik, 5'i eğitim, 4'ü ekonomi ve 3'ü turizm içerikli.

Geçmişte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış kadim şehirimiz Afyonkarahisar'a ait tarihsel değerleri, kültürü, edebiyatı ve folklorik yapısı ile sahip olduğu zenginlikleri kitap haline getirmek hamdolsun bize nasip oldu. Sunulan bildirilerin kitaplaştırılmasının sempozyumu daha da değerli kıldığına inanıyorum.

Kitabımızda şehrimizin sosyal yaşamı, tarihi mekânlarımızı, örf ve adetlerimizi, tarihte yaşanmış olayları ve her yönüyle tarihimizi bulabilirsiniz.

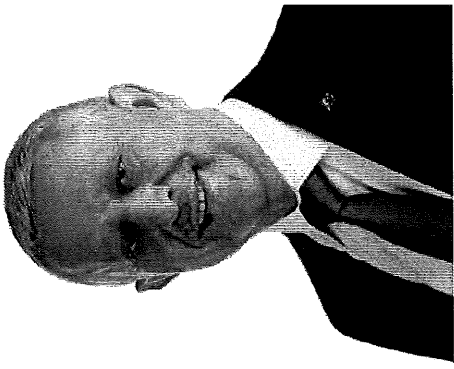
28 yıl sonrasında 8. kez düzenlenen Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu inanıyorum ki siz değerli hemşehrilerimize ışık tutacaktır.

Türk Milleti olarak bizleri bir arada tutan değerler; tarihimiz, kültürümüz, sanatımız, dilimiz, edebiyatımız ve sahip olduğumuz tüm zenginliklerimizi ayrıntıları ile öğrenmek ve geleceğe taşımak en önemli görevlerimiz arasında olacaktır.

Bu vesileyle 8. Uluslararası Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu himaye eden Orman ve Su İşleri eski Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na, Valimiz Mustafa Tutulmaz'a, İl Genel Meclisi Başkanımız Burhanettin Çoban'a, Afyon Kocatepe Üniversitemize, Sempozyumun Düzenleme ve Yürütme Kurulu üyeleri; Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu Başkanı Prof. Dr. İrfan Ünver Nasrattınoğlu'na, Prof. Dr. Gülsün Parlar, Afyon Kocatepe Üniversitesi Öğretim Üyeleri; Prof. Dr. Uğur Türkmen, Prof. Dr. Ahmet Altıntaş, Doç.Dr. İsmail Hakkı Nakilcioğlu ve Doç. Dr. Mehmet Sarı'ya ve bilim adamlarımıza katkılarından ve emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Mehmet ZEYBEK

Afyonkarahisar Belediye Başkanı



İÇİNDEKİLER

AFYONKARAHİSAR'DA İDEALİST BİR ÖĞRETMEN: EFLATUN CEM GÜNEY VE TAŞPINAR YAZILARI.....	1
DİL İNKILABI VE TAŞPINAR DERGİSİ.....	9
TAŞPINAR DERGİSİ'NİN İKİNCİ DÖNEMİ (1963-1968) ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	20
AFYONKARAHİSAR HALKEVİNİN YAYIMLADIĞI TAŞPINAR DERGİSİNDE FOLKLOR.....	25
AMERİKALİ MİSYONER HENRY JOHN VAN LENNEP'E GÖRE 1864 YILINDA AFYONKARAHİSAR.....	35
AFYONKARAHİSAR'IN 1864 ACCORDING TO HENRY JOHN VAN LENNEP AN AMERİCAN MISSIONARY.....	35
AFYONKARAHİSAR KADINANA SUYU.....	45
MİSYONER JOSIAH BREVER'İN GÖZÜNDEN 1830'LU YILLAR AFYONKARAHİSAR'I.....	55
BALMAHMUT FRİĞ KAYA MEZAR ODASI.....	61
ARKEOLOG AHMET TOPBAŞ.....	75
DAĞLIK FRİĞYA ANITLARI, TAHRİBATLARI VE HASSASİYETLERİMİZ.....	85
BİR KELÂMIKİBAR: EDİP ALİ BAKI.....	112
DEDE KORKUT HİKÂYESİ KAHRAMANI BASAT'IN AFYONKARAHİSAR VARYANTI: ARSLAN ALİ MASALI MI?.....	120
TASAVVUFİ BİR TERİM OLAN "İBNÜ'L-VAKT" MEFHUMUNUN ASKERİ MUHAMMED DİVÂNINDAKİ KULLANIMI.....	127
AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARINDAN ÇIKMIŞ ESERLERİN TANITIMINA DAİR BİR ÇALIŞMA.....	137
ALİ İHSAN (ŞÂBİS) PAŞA'NIN HAYATI ETRAFINDA AFYONKARAHİSAR'DA OLUŞAN EFSANELER.....	149
AFYONKARAHİSAR İLİ AĞIZLARINDA ŞAHİS ADLARINDA SES DEĞİŞMELERİ.....	158
AFYON'DA BİR ARA NESİL ŞAİRİ: ADANALI ZİYA.....	178
AFYONLU BİR OSMANLI AYDINI: TASAVVUF ŞAİRİ, HATTAT, MÜDERRİS ŞEYH HACI HÜSEYİN FIKRİ EFENDİ.....	188
ADANALI ZİYÂ'YI ANLAMAK.....	199
YOKLUKTAN YOKSULLUĞA BİR PORTRE: YOKSUL DERVİŞ VE İDEAL İNSAN TASAVVURU.....	216
HARÂBİ'NİN (CİLOĞLU DELİ BEKİR) ŞİRLERİNDE HİCV.....	227
AFYONKARAHİSAR YÖRESİ HALKBİLİMİ ÜRÜNLERİNDE ESKİ TÜRK İNANÇLARININ İZLERİ.....	233
İSMAIL HIZAL HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	244
KENT MÜZELEİNİN AKADEMİK UNSURLARI: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ.....	258
AFYONKARAHİSAR BAŞMAKÇI HILAL (CUMA) CAMİİ VE KALEMİŞİ BEZEMELERİ.....	272
ANTİKÇAĞ'DA SYNNAKA KENTİ.....	281
EMEVLER DÖNEMİ İSLAM-BİZANS MÜCADELESİ BAĞLAMINDA AKROİNON/ AKROİNOS VE HAVALISI.....	290
XIX. YÜZYIL AZERBAJCAN VE OSMANLI İŞLEMELERİNİN MUKAYESESİ.....	296
DÜĞÜN GELENEKLERİ: KARŞILAŞTIRMA VE BENZERLİKLERİ.....	308
AFYONKARAHİSAR HASIR DOKUMACILIĞI.....	317
AFYONKARAHİSAR GELENEKSEL KADIN GIYSİLERİNDE EL DOKUMASI	

ÖNÜKLER.....	328
AFYONKARAHİSAR'IN BAYAT İLÇESİ KILIM DOKUMA ATÖLYESİNDE KULLANILAN EL EĞİRMESİ VE DOĞAL BOYALI İPLİKLER.....	335
LİSE ÖĞRENCİLERİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BÜLGİSİ DERSİ PROGRAMINA YÖNELİK TUTUMLARI.....	348
ŞEHİR-FELSEFE İLİŞKİSİ.....	365
DİN ÖĞRETİMİNDE MİZAH YÖNTEMİNİN KULLANIMI.....	372
MANDALANIN SÜREKLİ KAYGI DÜZEYİNİ AZALTMADAKİ ETKİSİNİN DENBESSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ: ÇAY MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ.....	385
AFYON'DAN AVRUPA'YA TAŞINAN KÜLTÜR MİRASI: EMİRDAĞ TÜRKÜLERİNİN GENT YOLCULUĞU.....	393
KÜLTÜRLER ARASI İLİŞKİLERİN ANA KAYNAĞI OLARAK TÜRK HALK EDEBİYATININ VE HALK BİLİMİNİN KONUMU VE ÖNEMİ ÜZERİNE.....	394
AFYONKARAHİSAR'IN ÇAY İLÇESİNİN GELENEKSEL TÜRK KÜLTÜR MİRASI İÇİNDEKİ YERİ.....	395
AFYONKARAHİSAR'IN ANTIK ÇAĞ ÖYKÜLERİ.....	396
İÇ BATI ANADOLU AĞIZLARI İÇİNDE "AFYONKARAHİSAR" AĞZININ ÖNEMİ.....	409
TÜRKİYE KÜTÜPHANELERİNDE ELYAZMASI VE MATBÜ ESERİ OLAN AFYONKARAHİSARLI BİLGİNLER.....	414
AKRABA DİLLERİNDE TERCÜME PROBLEMLERİ (AZERBAJCAN VE TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖRNEĞİNDE).....	425
"ARZU-KAMBER" HİKAYESİNİN TÜRKİYEDE, AZERBAJCAN'DA VE ORTAASYADA YAYINLARI ÜZERİNE.....	427
AFYONKARAHİSARLI KADINLARIN HAYATIN DÖNÜM NOKTALARIYLA İLGİLİ BAZI İNANISLARI VE UYGULAMALARI (MERKEZ, SANDIKLI, SINANPAŞA VE ŞUHUT ÖRNEKLERİ).....	452
AFYONKARAHİSAR'DA KARACA AHMET, HAYRANVELİ VE HASAN BASRI YATIRLARI ETRAFINDAKİ SAĞALTIM UYGULAMALARI VE BU UYGULAMALARIN DAYANAĞI.....	463
KKTC'DE YAŞAYAN KARAMAN TÜRKLERİ VE KÜLTÜRLERİ.....	471
AFYONKARAHİSAR BİLMECELERİNDE İNANÇ VE DİNİ DUYARLIK.....	472
SANDIKLI ŞEYH HASAN HAMDI EFENDİ VE AİLESİ.....	478
AFYONKARAHİSAR MEVLEVİ GELENEĞİNİN SON TEMSİLCİLERİNDEN LEMAN OKYAR (LEMAN SULTAN)'IN HAYATI VE KİŞİLİĞİ.....	493
ONE OF THE LAST REPRESENTATIVES OF AFYONKARAHİSAR MEVLEVİ TRADITION, LEMAN OKYAR'S (LEMAN SULTAN) LIFE AND PERSONALITY.....	496
AFYON OKUTMA VE YARDIM CEMİYETİ FAALİYETLERİ.....	505
EDİP ALİ BAKI'NIN HALK TARİHİ ARAŞTIRMALARI VE "ESKİ ZAMANLARDA AFYON'DA YAŞAYIŞ".....	506
AFYONKARAHİSAR'DA SANDUKA TİPİ MEZAR TAŞLARI.....	510
AFYONKARAHİSAR'DA FUTBOL ANTRENÖRLÜĞÜ.....	521
AFYONKARAHİSARLI NÜKTEDANLARIN BAŞKALARINA BAĞLANAMAZ NÜKTELERİ.....	532
ANADOLU'DA DÜLDÜL İZİDÜLDÜL ÖZÜ EFSANELERİ: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ.....	538
İKİ ŞEHİR İKİ EFSANE ORTAK TİP: SARIKIZ.....	539

ÇALIřMALARI"	985
SOSYO-EKONOMİK AÇIDAN AFYONKARAHİSAR'DA GAYRİMÜSLİMLER (1840-1922).....	991
573 NUMARALI KARAHİSAR-I SAHİB ŞER'İYYE SİCİLİ 51-67 VARAKLAR ARASI BELGELERDE AFYONKARAHİSAR KÜLTÜRÜ.....	1000
İNANÇOĞLU ALİ BEY'İN AFYON KALESİNE HAPSEDİLMEME MESELESİ VE BEYLİĞİN SAHİB ATA OĞULLARI'NA İNTİKALİ.....	1008
AFYONKARAHİSAR İLİ KÜLTÜR VARLIKLARININ DİJİTAL OLARAK HARİTALANMASI.....	1015
SEMBOLLERİN İŞİĞİNDE AFYONKARAHİSAR.....	1024
AFYONKARAHİSAR'DAKİ ÖZEL VE TOPLU ULAŞIM ARAÇLARINDA ÇOCUKLARIN GÜVENLİK KOŞULLARI İLGİLİ HİZMETLERİN İRDELENMESİ.....	1025
AFYONKARAHİSAR KÜLTÜR TURİZMİ İŞİĞİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM İÇİN ALTERNATİF MERKEZLER.....	1026
"SİNEMADA MEKAN KULLANIMI BAĞLAMINDA 1960-1970 YILLARI ARASINDA AFYONKARAHİSAR'DA ÇEKİLEN 'ÖFKE DAĞLARI SARDI', 'ÇATALLI KÖY' VE 'KUYU' FİLMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME".....	1038
YÜCEL ÇAKMAKLININ TELEVİZYON FİLMLERİNDE DİNİ VE MİLLİ UNSURLARIN KULLANIMI: "KÜÇÜK AĞA" ÖRNEĞİ.....	1045
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ SINEMA VE TELEVİZYON BÖLÜMÜNDE ÖĞRENCİLER TARAFINDAN ÇEKİLEN AFYONKARAHİSAR KONULU BELGESEL FİLMLERİN ETNOGRAFIK AÇIDAN İNCELENMESİ.....	1054
KUYU FİLMİ VE AFYONKARAHİSAR, TOPLUM, KADIN.....	1065
AFYONKARAHİSAR ŞEKERLEME SEKTÖRÜNDE KATMA DEĞERİ YÜKSEK ÜRÜN ÜRETİMİ İÇİN BİTKİSEL KAYNAKLARIN KULLANIMI.....	1076
AFYONKARAHİSAR'DA ÖRNEK BİR DOĞALTAŞ İŞLEME TESİSİ TOZ ATIKLARININ ENDÜSTRİYEL ÖNEMİ.....	1081
AFYON'DA YETİŞTİRİLEN SARI HAŞHAŞ TOHUMUNUN EZMESİNİ İÇEREN YENİ ÜRÜNLER.....	1086
TÜRKİYE'DE HAŞHAŞ EKİM YASAĞININ AFYON İLİ'NDEKİ SOSYO-EKONOMİK YANSIMALARI (1971-1974).....	1089
AFYONKARAHİSAR GELENEKSEL EVLERİNDEKİ TAVAN SÜSLEMELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME.....	1101
YÜREĞİL KÖYÜ (AFYON-DAZKIRI) GELENEKSEL TÜRK EVLERİNİN AHŞAP SÜSLEMELERİNE BİR ÖRNEK: VELAHATTIN ŞENTÜRK EVİ.....	1110
AFYONKARAHİSAR/DAZKIRI'DA BULUNAN HALI ÖRNEKLERİ ÜZERİNE.....	1120
AFYONKARAHİSAR KEÇECİLİĞİNDE UYGULANAN ÜÇ BOYUTLU ÜRETİM TEKNİKLERİ VE ÇAĞDAŞ TASARIMLARDA UYGULANABİLİRLİĞİ.....	1128
AFYONKARAHİSAR'IN ELEKTRİKLE TANIŞMASI.....	1141
BİR SOSYAL YARDIMLAŞMA ARACI OLARAK AFYONKARAHİSAR CAMİLERİNDE SADAKA TAŞLARI.....	1155
AFYONKARAHİSAR'DA KIPÇAK/KUMAN YERLEŞİMLERİNE DAİR BAZI TESPİTLER.....	1162
BELEDİYE YÖNETİMLERİNDE TEMİZLİK HİZMETLERİ VE AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....	1172
AFYONKARAHİSAR'DA TARIM FAALİYETLERİNİN CUMHURİYET DÖNEMİ GELİŞİMİ.....	1185

ALİ İHSAN (SABİS) PAŞA'NIN AFYON MİLLETVEKİLLİĞİ.....	1204
BAŞKOMUTAN MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN YAZDIKILARINA GÖRE AFYONKARAHİSAR VE CİVARINDA BÜYÜK TAAARRUZ HAREKÂTI ÖNCESİ YAPILAN HAZIRLIKLAR VE İLGİN SÜVARİ MANEVRESİ.....	1215
TÜRK- YUNAN NÜFUS MÜBADELESİ SÜRECİNDE TAŞIYI TALEPNAMELERİ'NE GÖRE AFYONKARAHİSAR'A YERLEŞTİRİLEN MÜBADİLLER.....	1227
AFYONKARAHİSAR'IN GASTRONOMİ ZENGİNLİĞİ VE SUNUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	1236
ÇOCUKLARIN AFYON'A AİT GELENEKSEL GIDALARLA İLGİLİ BESLENME TERCİHLERİ.....	1241
AFYONKARAHİSAR İLİ EV EKMEĞİ YAPIMI VE KULLANILAN GEREÇLER.....	1242
SOSYO-KÜLTÜREL ALGI TESPİTİ AÇISINDAN KIRGIZ TÜRKÇESİNDE HAYVANLARLA İLGİLİ DEYİMLER.....	1252
TÜRKMENLERDE "YOL" KAVRAMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	1258
TÜRKMEN MİLLİ DANSI KÜŞTDEP'Dİ: DANS İLE TÜRKÜNÜN BİRLEŞİĞİNDEN OLUŞTURULAN DAİRE.....	1267

SEMPOZYUM ONUR KURULU

Prof. Dr. Veynel EROĞLU

Orman ve Su İşleri Bakanı

Mustafa TUTULMAZ

Afyonkarahisar Valisi

Burhanettin ÇOBAN

Afyonkarahisar Belediye Eski Başkanı

Prof. Dr. Mustafa SOLAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi Eski Rektörü

DÜZENLEME VE YÜRÜTME KURULU

Prof. Dr. İrfan ÜNVER NASRATTINOĞLU

Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu Genel Başkanı

Prof. Dr. Gülsün PARLAR

Ankara Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet ALTINTAŞ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Doç. Dr. İsmail Hakkı NAKİLCİOĞLU

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet SARI

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Mehmet SARLIK

Gazeteci-Yazar

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Ahmet ALTINTAŞ — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Ahmet YILDIZ — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Ali YAKICI — Gazi Üniversitesi
 Prof. Dr. Aynur KOÇAK — Yıldız Teknik Üniversitesi
 Prof. Dr. Ferid HAKIMCANOV — Afyon Kocatepe Üniversitesi
- TATARİSTAN**
- Prof. Dr. Gülsün PARLAR — Ankara Gazi Üniversitesi
 Prof. Dr. Hakkı YAZICI — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Halil BUTTANRI — Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
 Prof. Dr. Hüseyin Ali YALIM — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Hürev SUBAŞI — Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
 Prof. Dr. İrfan ÜNVER NASRATTINOĞLU — Halk Kütüğü Araştırmaları Kurumu Genel Başkanı
 Prof. Dr. Kamil Veli NERİMANOĞLU — İstanbul Aydın Üniversitesi AZERBAYCAN
 Prof. MajaAćkar ZLATAREVIĆ — University of Sarajevo — BOSNA HERSEK
- Prof. Dr. Mustafa ERGÜN — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Mustafa GÜLER — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Nesimi YAZICI — Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi
 Prof. Dr. Recep DİKİCİ — Selçuk Üniversitesi
- Prof. Dr. Sedik SARISAMAN — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Tamilla ALIYEVA — Muş Alparslan Üniversitesi AZERBAYCAN
- Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Doç. Dr. Ahmet BAYTOK — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Doç. Dr. Cihad CİHAN — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Doç. Dr. Danuta CHMIELOWSKA — Varşova Üniversitesi POLONYA
 Doç. Dr. İsmail Hakkı NAKİLIOĞLU — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Doç. Dr. Liubovi ÇIMPOEŞ — Hitt Üniversitesi — MOLDOVA
 Doç. Dr. Mehmet SARI — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Doç. Dr. Turan AKKOYUN — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Doç. Dr. Uğur Cengiz ERİŐMİŐ — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Yrd. Doç. Dr. Fikret YAMAN — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARAZEBEK — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Yrd. Doç. Dr. Ümit Emrah KURT — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Yrd. Doç. Dr. Zekai POLAT — Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Dr. Ayla Clark VAROL — Landmark College — AMERİKA BİRLEŐİK DEVLETLERİ
 Marcus SIQUEIRA — Faculdade Cantareira — BREZİLYA

**SEMPOZYUM SEKRETERYASI
VE RAPORTÖRLER**

E.Emel SARLUK
 Rabia ÇALIŐ
 Zakire ŞAHİN
 Samed BAYRAM

kultur@afyon.bel.tr
 sempozyum.afyon.bel.tr

AFYONKARAHİSAR/DAZKIRI'DA BULUNAN HALI ÖRNEKLERİ ÜZERİNE

Dr. Öğr. Üyesi Habibe KAHVECİOĞLU SARI*

ÖZET

Ülkemiz tarih boyunca çeşitli kültür ve uygulamaların birleşme noktasında yer almış ve birçok halkın Anadolu'ya bıraktığı geleneksel ve kültürel izleri taşımaktadır. Bu izlerin en güzel örneklerini el sanatları ürünlerinde görmek mümkündür. El dokumacılığı da Anadolu'nun kültürel kodlarını taşıyan, kültürel kimliğimizi en iyi yansıtan el sanatlarımız arasındadır. El dokumacılığının sürdürülmesinde ve günümüze kadar ulaşmasında özellikle Anadolu'da yaşayan Yörüklerin önemli katkıları bulunmaktadır.

Yörük denilen, geçimi tamamen hayvancılığa bağlı, keşi sahillerde ilunan iklimlerde, yazı yaylada göçeren konar-göçer Türk topluluklarının Afyonkarahisar ve çevresinde yoğun olarak iskan edildiği görülmektedir. Araştırmamız kapsamına aldığımız Dazkırı ilçe ve köyleri de Horzum, Tekeli ve Sarıkeçili Yörükleri yerleşmesidir (Bayraktaroğlu, 2005:513).

Yörükler kendilerine has kültürel öğelerle yaşadıkları bölge kültürüne önemli katkılarda bulunmuşlardır. Konar-göçer yaşam tarzının etkisiyle iç içe geçmiş kültürel bir yapı gösteren, gelenek ve göreneklerine bağlı yaşayan Yörükler el dokumacılığını da uzun yıllar sürdürmüşlerdir. Ancak konar-göçer yaşam tarzından yerleşik düzene geçilmesi, küreselleşmenin getirdiği teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeler vb. nedenlerden el dokumacılığı da nasibini almıştır. Özellikle el dokuması halılar yerini makine halılarına bırakmıştır. Günümüzde azda olsa dokunan halılarda zaman içerisinde malzeme, desen, renk, teknik vb. özellikler açısından değişime uğradığı görülmektedir.

Özellikle teknik ve desen açısından Dazkırı yöresine atılır demek gittikçe zorlaşmaktadır. Bunda en büyük etken dokumalara coğrafi bir sınır çizilememesidir. Ayrıca Dazkırı'nın Ankara-Denizli-İzmir devlet yolu üzerinde bulunması, Burdur, Denizli ve Isparta illerine komşu olması, zaman zaman idari bölümlerle bu illere bağlanıp ayrılmaları dokumalarda teknik ve desen çeşitliliğine neden olmaktadır. Bu nedenle incelemeye aldığımız halılar desen, renk ve teknik açıdan Dazkırı ilçesi halısı diye sınıflandırmak oldukça zor olmuştur. Daha önce yapılan alan araştırmalarında ve Dazkırı ilçesinde görüşme yaptığımız dokuyucu kadınların, piyasada satılan halı ve kilim desenleri ile ilgili kitapları ve internetten yaralandıkları tespit edilmiştir.

Deniz (2010:65), bazı araştırmacıların "duydukları veya okudukları her motif ya da yorumu geçek bilgi gibi kullandığından, bazen gübünç isimlendirmeler ve yorumlar, hatta tarihi bilgiler ortaya çıktığından, bunun da komuyu bilmeyen ya da yeni öğrenenleri yanlış yerlere götürdüğünden bahsetmektedir. Dokuyucuların yüz yıllardan beri devam ettiği gibi, kendi bildiği Fotoğrafla dokumasını yapmasını ve yorumlamasını, içinden nasıl geçiyorsa öyle izah etmesini önermektedir.

Bu çalışmada Afyonkarahisar ili Dazkırı ilçesinde (yüreğil köyünde) dokunmuş halı örnekleri; yörede gerçekleştirilen görüşme ve gözlemler ışığında, desen, renk, boyut, kalite, kullanılan iplik ve teknik özellikleri ile kullanım alanları açısından dokuyucuların ifadeleri doğrultusunda tespit edilmiş, incelenmiş ve araştırma fotoğraflarla desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Dazkırı, el dokumacılığı, halı

GİRİŞ

Kütkitti havlı dokumalar olarak sınıflandırılan halılar, Anadolu'nun kültürel kodlarını taşıyan, kültürel kimliğimizi, dokunduğu ve yaşadığı dönemin sosyo-kültürel yapısını en iyi yansıtan kültürel miraslarımız arasındadır. Halılara ait ilk örnekler Türk kurganlarındaki kazı çalışmalarında bulunmuştur. Yine tarihlendirilebilen halı örneklerine Türk'lerin yaşadığı bölgelerde rastlanması halklığın Türkler tarafından başlatıldığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

*Dr. Öğr. Üyesi, bshahveci@mu.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

Düğümlü dokuma yazgılar dedğimiz halıların, bugüne kadar bulunabilmiş en erken örneklerinin Türk bölgelerinde görülmesi ve Türk Kurgan mezarlarındaki kazılarında çıkarılmasına dayanarak bu yaygı türünün ilk kez Türkler tarafından dokunarak kullanıldığı fikri bugün için geçerliliğini korumaktadır. Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar büyük bir harita üzerinde yaşama şansına sahip olmuş Türk boy ve oymaklarının yaşama şekli ve felsefeleri, dokuma yaygılarında hayat bulunmuş ve bu anlatım değerleri binlerce renk ve motifle günümüze kadar ulaşmıştır.

İnsanlık tarihine ve dünya medeniyetine Türklerin bir armağanı olan ve 2500 yıllık bir geçmişe ulaşan Türk halı sanatı, Türklerin Anadolu'ya fetih ve Anadolu Selçuklu devletinin kurulması ile yeni ve yaratıcı bir döneme girmiştir. 13. YY. başlarında merkezi Konya olmak üzere pek çok şehirde Ortaçağın en güzel halıları dokunmuş, bu halılar saray ve köşklere, cami ve mescitleri süslemiştir (Ergene,1992:26).

Bu süreçte Anadolu'da, Konya, Kayseri, Sivas, Isparta, Uşak, Muğla gibi önemli dokuma merkezleri oluşmuştur. Dazkırı da bu merkezlerden birisidir.

Dazkırı ilçesinin köyleri Horzum, Tekeli ve Sarıkeçili Yörükleri yerleşmesidir. Afyon, ilçe ve köylerine yerleşen bu Yörükler aynı zamanda çok yakınlarında bulunan komşu illerin köylerine de yerleşmişler veya sürekli ilişkisi içerisinde olmuşlardır. Örneğin Dinar, Dazkırı, Isparta, Burdur, Denizli illerinin, ilçe ve köyleriyle iribat halinde olmuşlardır. Ayrıca çeşitli tarihlerde il ve ilçelerdeki idari bölümler nedeniyle, bazı sınır köyleri, komşu iller arasında idari değişikliğe uğramıştır. Bu durumlar özellikle kilim dokumacılığında çok çeşitliliğe ve çevre illerde görülen birçok desenin Afyon'da da bulunmasına yol açmıştır.

Alantar (2006:200), Dazkırı halılarının tasarımı açısından Bergama ve Konya halılarının etkisi altında kaldığından, çoğunlukla bu iki halı merkezinin kompozisyon ve motifleri tekrarıladığından ve bu nedenle Dazkırı halılarının melez özellikler sergileyen bir halı grubu olduğundan bahsetmektedir.

Bayraktaroğlu (2005:51) ise Dazkırı ve Bayat ilçelerinde küçük boyutlu, göçebe karakterli halı dokumacılığı yapıldığını, bunların secade tarzında olduğunu, üzerlerinde muska, saç bağı, ibrik vb. çeşitli küçük geometrik motiflerin yer aldığını ifade etmiştir.

Desenler aslında sadece bölgeye özgü olmayıp değişik yörelerin motifleri veya desenleri aynı halıda buluşabilmektedir. (www.kulturportali.gov.tr)

Bayraktaroğlu (2005), Alantar (2006), Anonim (2018) ve Yörük'ün (1990), çalışmalarında bahsettiği gibi Dazkırı halıları, renk, desen ve açısından gerek çevre ile ve ilçede bulunan halı merkezlerinin gerekse geldikleri boy ve oymakların dokumalarının etkisi altında kalmışlardır.

Maritz (1977, s:176), Dazkırı halılarının karakteristik özelliğinin eşkenar dörtgen, altgenler ve çiçek motifleri ile bunları çevreleyen narlar olduğunu bunun da doğurganlığı, simgelediğinden bahsetmektedir. Ancak Dazkırı'daki dokuyucuların Siebürgen (Romanya) hristiyan kilisesinin destekleriyle geleneksel "siebürgen halıları" dokuyarak ayakta kaldıklarını belirtmektedir. Modern Dazkırı halılarının çok gösterişli renklerle dokunduğunu ancak özellikle yeşilim kuru temizlemeye dayanıklılığının olmadığını, bunun nedenin de ucuz boya kullanılmaktan kaynaklandığını belirtmiştir. Bu nedenle gelen turistlere Dazkırı'dan yıkanmış halı almaları tavsiye edilmektedir diye ifade etmiştir.

Dazkırı, Anadolu insanı ile her dönem yaşamış etnoğrafik birer belge olan kültürel mirasımız olan halıların dokunduğu bir merkez olmuştur. Bu amaçla çalışmada, önemli dokuma merkezleri arasında yer alan Dazkırı ilçesinde dokunmuş halı örneklerinin desen, renk, teknik ve kullanılan malzeme açısından günümüzdeki durumunun araştırılması planlanmıştır.

2. MATERYAL VE METOD

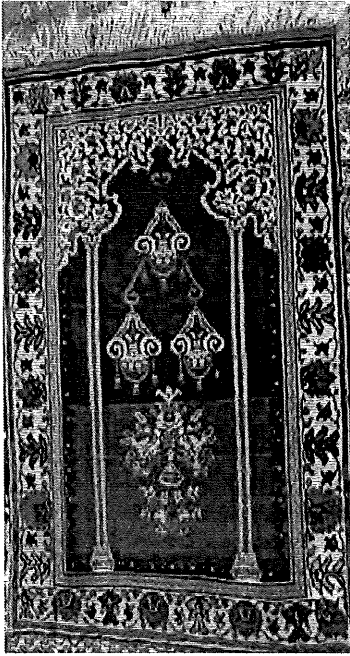
Araştırmanın materyalini, Afyonkarahisar ili Dazkırı ilçesinde dokunmuş yedi adet el dokuması halı oluşturmuştur.

Araştırma için Dazkırı'ya gidilmiş, elinde el dokuması halılar bulunan bireylerle görüşme tekniği kullanılarak halılar hakkında bilgi (düğümler tekniği, kullanılan malzeme, yanış adları, ebatları vb.) alınmış ve halıların fotoğrafları çekilmiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Dazkırı ilçesi, Yüreğil köyünde tespit edilen ve desen, renk, boyut, kalite, kullanılan iplik ve teknik özellikleri ile kullanım alanları açısından incelenen yedi adet halıya ait özellikler aşağıda yer almaktadır.

3.1. Camiî Halı

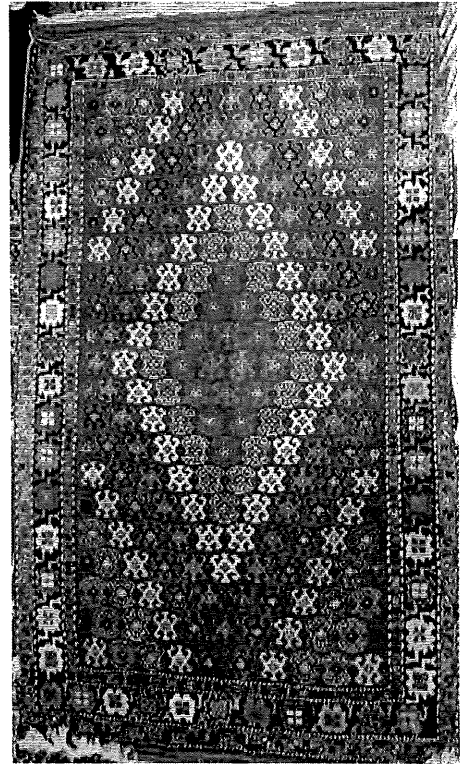


Fotoğraf 1. Camiî Halı

Hali, secade olarak dokunmuş olup, camiî halı denilmektedir. Dokumanın çözgüsü, atkısı ve ilmelik ipliği yün olup atkı ipliği olarak kırmızı renk kullanılmıştır. Ebatları 90X110 cm., düğüm sayısı dm² de 30x40 olup halı 300 tellidir. Secade ters ilmekle dokunmuştur. Halı dokuyucular tarafından köylü halısı diye de adlandırılmaktadır. Zeminde yoğun olarak kırmızı renk kullanılmıken bordürde krem renk kullanılmıştır (Fotoğraf 1).

Mihrap içerisinde üstte bir kandil ve onun iki yanından sallanan iki tane kandil yer almaktadır. Kültür Bakanlığı'nın hazırladığı Halı kataloğunda (1998, Katalog 1, kod:0043) "gaz lambası motiflerinin halıya dini bir özellik kazandırmak için kullanıldığı belirtilmektedir. Bu secade halısında da kandillerin bu amaçla kullanıldığı düşünülmektedir. Kandillerin altına ayaklık kısmına ise içerisinde çiçek demeti bulunan bir vazoyerleştirilmiştir. Mihrabın iki kenarında ise sütunlar ise sütunlar yer almaktadır. Halının geniş bordüründe ve alınlık kısmında bitkisel bezemeler göze çarpmaktadır.

3.2. Turna Katarı



Fotoğraf 2. Turna Katarı

Halının dm²deki düğüm sayısı 30X40, boyutları 200x300 cm olup dokuma 480 tellidir (Fotoğraf 2). İçte yer alan ince bordüründeki küçük çiçek figürleri Bergama halılarında da görülmekte ve bunlara kobalak denilmektedir (Katalog 1, kod:0039)

Yörede halı "Turna katarı" olarak adlandırılmaktadır. Dokumanın zemininde, karşılıklı iki kısa kenardan başlayıp halının merkezine doğru yayılan "V" şekli hakimdir. Karşılıklı gelen "V" ler ortada baklava dilimini oluşturmaktadır. Halıya adını veren Turnalar, göl, ovalık, deniz vb. kıyı kenarlarında yaşayan, sürü halinde uçan ve göç ederken "V" şeklinde görüntüye yanıştan kuş türleridir. Halının adının buradan gelmiş olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca Anadolu'da Turnalar saflığı, bereketin, mutluluğun, refahın müjdeleyicisi olarak sayıldığı gibi temizliğin, vefanın, sadakatin, sabrın, özgürlüğün ve de onurun simgesi olarak görülmektedir. Bu nedenle insanlar genelde turna kuşlarına ilişmezler ve yuvalarına ellemezler. Ayrıca Turnalar, Bektaşilik ve Alevilik kültüründe önemli yere sahiptir. Alevilikte güvercin ve turnaların kutsal olduğuna inanılır. Bu kuşlar, Alevilerin simgesi olan özel halk oyunlarında uyguladıkları figürler arasında önemli bir yer alır. Özellikle de Hz. Ali'yi temsil ettiğine inanılır ve turnaların normal bir kuş olmadığı söylenir (www.kuslar.gen.tr). Yörüklerde bazı boyaların alevi olduğu düşünülse halıdaki bu desen daha da anlam kazanmaktadır.

Erbek'de (2002, s:190-192), çalışmasında kuş motifinin ölümlle ilgili olduğundan ve Anadolu sembolizminde ayrıcalıklı bir yeri bulunduğundan baykuş, karga gibi kuşların uğursuz, güvercin, kumru, bülbül gibilerin ise uğurlu sayıldığından bahsetmiştir. Kuşun bazen mutluluk, sevinç, sevgi, özlem, haber bekleticisi, bazen ölen kişinin ruhu olduğunu, kadın ile özdeşleştiğini; kutsal olduğunu, kuvvet ve kudreti simgelediğini ifade etmiştir. Yine Erbek "Orhun kitabelerinde, Orta Asya Yakut Türklerinin, her insanın kuş şeklinde bir koruyucu ruhu olduğuna, ölen kişinin ruhunun göğe yükselip, kuş gibi uçuşuna inandıklarından, söz etmekte ve bugün biri öldüğünde ardından "kuş gibi uçtu gitti" denildiğinden bahsetmektedir.

Buda halıda kullanılan kuş motifinin ne kadar anlamlı olduğunu düşündürmektedir.

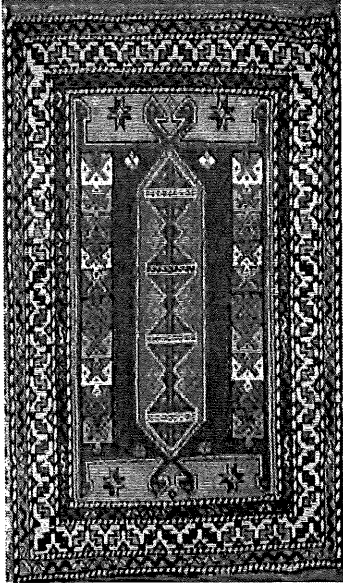
3.3. Gazelî Halı



Fotoğraf 3. Gazelî halı

Halının çözgü, atkı ve ilmelik iplikleri yün, boyutları 180x260 cm. olup dm². De 32x40 düğüm bulunmaktadır (Fotoğraf 3). Dokuyucu kadınlar, halının ortasında yer alan motif oluşturan sembolize edilmiş yapıtlar nedeniyle halıya gazelî denildiği ifade edilmiştir. Gazel, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte (2018), "Sona baharda kuruyup dökülen ağaç yaprağı, Türkiye Türkçesi Ağrıları Sözlüğünde "Mısır koçanı yapıtları" ve "Dikenli ot" olarak tanımlanmaktadır. Zeminde yer alan yapıtlar mısır koçanına da benzemektedir. Dazkırı'da mısır yetiştiriciliği yapıldığı için motifte buradan etkilenilmiş olabileceği düşünülmektedir. Dokumanın geniş bordürü çınar yapıtları motifinden oluşmaktadır. Bu motifi Çanakkale halılarında da görmek mümkündür. (katalog 1 kod 0054)

3.4. Kerpetenli Hal



Fotoğraf 4. Kerpetenli hal

Hali Safiye Şentürk Tarafından kızı için 35 yıl önce dokunmuş olup yörede "kerpetenli hal" olarak adlandırılmaktadır. Dokumanın dm² deki düğüm sayısı 30X40, boyutları ise 90x120 cm.dir (Fotoğraf 4). Halinin ortasında bulunan uzun dörtgen motifin başında ve sonunda bulunan motifin şeklinden dolayı bu adı aldığı dokuyucu kadınlar tarafından ifade edilmiştir. Halinin geniş bordürü bir birine karşıtlık bakan çengel motifleri ile bunların ortasında yerleşirilmiş muskalaradan oluşmuştur. Halinin mühür kısmındaki çengelilerin yönü yukarı bakarken ayaklık kısımlardaki ters tarafa yerleştirilmiştir. Bunda halının seccade halısı olarak dokunduğunu göstermektedir.

Kerpetenli halı, Mergen ve Alantar'ın (2003), "Tarihi Anadolu Halları" kitabında "Avunuya" halısıyla benzerlik göstermektedir. Özellikle halının göbeğini oluşturan motifler birebir aynıdır. Kitapdaki örnekte ortada görülen, dört küçük göbek, ara motifler ve yanlarında yer alan boyunz motiflerin hayat ağacı olarak yorumlanmış, Dazkırı'da kerpeten olarak belirtilen motif ise ok başı olarak ifade edilmiştir. Hallarda bordürde kullanılan motiflerle kerpeten (ok) motifinin yanında yer alan yıldız motifleri farklılık göstermektedir. Mergen ve Alantar (2003,40-41), bu yörede dokunan halların eskisinin Avunuya yenisinin ise Ezine ya da Çanakkale halısı adı altında tanındığını, bölgenin dağlık yerlerinde Yörük aşiretlerinin çoğunlukta olduğunu belirtmişlerdir.

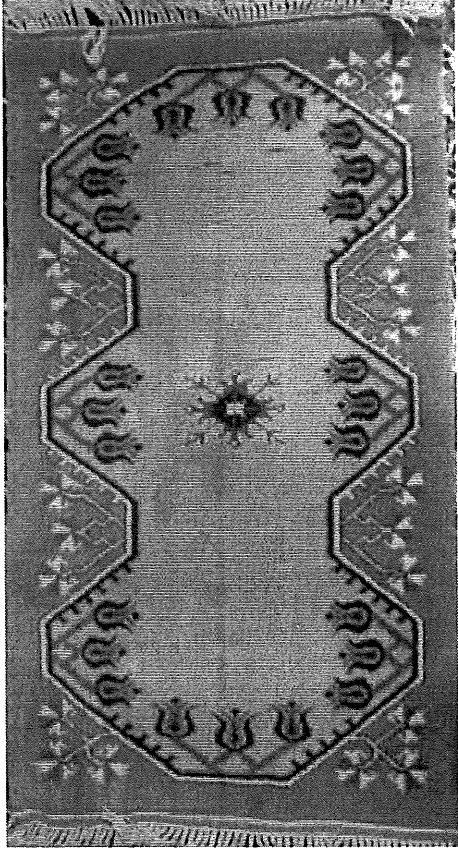
Yine Bayraktaroğlu da (2005:52), Afyon ve çevresinde Yörükler tarafından dokunan halların; Bergama, Çanakkale ve Doğu Anadolu bölgesinde de varlığının bilindiğinden bahsetmektedir. Yörük de (1990,70), Çanakkale-Ayvacık yöresi hallarının Anadolu ve Anadolu dışındaki Türk halı merkezlerinin hallarında görülen kompozisyon düzenlemesi ve motifler yönünden benzerliğini ilgi çekici özellik olarak ifade etmiştir.

Seyirci (1994:47) ise, çalışmasında Dazkırı ilçesinin Kızıören, Çiftlik, Akkoyulu, Gökçek, Yasören, Yüreğil ve pek çok köyünün Sarıkeçili Yörüğü olduğundan bahsetmektedir.

Tüm bu araştırmaların ışığında, Dazkırı halısı ile Çanakkale (Avunuya) halısı arasındaki bu benzerlik her iki farklı yerleşim yerinde yaşayan Yörüklerin aynı boydan olma ihtimalini düşündürmektedir.

3.5. Karanfilli Hal

Halının çözgü, aktı ve ilmelik ipikleri yün, boyutları 90x120 cm olup dm² deki düğüm sayısı 26X33'dür (Fotoğraf 5). Halı Dazkırı'da dokunmuştur ancak desen, renk ve kalite olarak Muğla Milas halısıdır. Halının iki uzun kenarında yer alan dışarıya bakan karanfiller ve halının zemininde yer alan laleler tipik Muğla Milas halısının motifleridir. Muğla Milas hallarında bitkisel formlar olan lale, karanfil, gül motifleri bereket ve cennet bahçesini sembolize amaçlı kullanılmışlardır (Katalog 2 Kod:0111, 0117, 0131,0132). Erikan ve Ölmez (2013, s:133-134), halının kenarlarını bordür şeklinde süsleyen karanfillerden oluşan bu şeklindeki motif çalışmalarında "Milas/halısı / Ada Milas" olarak adlandırmışlardır.



Fotoğraf 5. Karanfilli hal

3.6. Bıçaklı Hal



Fotoğraf 6. Bıçaklı hal (Muğla-Milas halısı)

Dokumanın dm² deki düğüm sayısı 28X36, boyutları ise 80x110 cm. dir (Fotoğraf 6). Dokuyucu kadının, halının göbeğinde kullanılan motifin bıçağa benzediği için bıçaklı olarak adlandırıldığını ifade etmiştir. Halı, Muğla-Milas halısı diye de adlandırılmaktadır. Dokumada kullanılan renkler ve motifler Muğla-Milas halısı ile benzerlik göstermektedir. Ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan kültür Portalı sitesinde (2018), Dazkırı halları içerisinde "bıçaklı" diye adlandırılan hallılar olduğundan bahsetmektedir. Halının uzun kenarında yer alan geniş bordürde Muğla Milas'ta görülen gül, lale ve karanfil motifleri kullanılmıştır. Kısa kenarında ise lale ile birlikte karanfil motifleri kullanılmıştır. Halının göbeğinde, kenarlarını lalelerin süslediği üç tane dörtgen yer almaktadır. Erikan ve Ölmez (2013:133-134), bu halının kenarlarındaki bordürü yine "Milas/halısı / Ada Milas" olarak adlandırmışlardır.

3.7. Muğla Milaşlı Halısı



Fotoğraf 7. Muğla Milaşlı halısı

Halının çözgüsü, atkısı ve ilmelik ılığı yündür. Dokuyucu kadınlar halının ilmelik ipliklerinde doğal boya ile birlikte piyasada hazır satılan suni boyalar kullandıklarını belirtmişlerdir. Hal ters ilmele dokunmuştur. Ters ilmelele dokunan halılara yörede köylü işi denilmektedir. Boyutları 140x210 cm. olup dm² deki düğüm sayısı ise 28X32 dir (Fotoğraf 7).

Hal klasik desenli Muğla-Milas halısının tüm özelliklerini taşımaktadır. Zeminde kırmızı, lacivert ve krem renkleri kullanılmıştır. Geniş dış bordür faklı tarzda geometrik ve bitkisel motiflerin bir araya gelerek gruplaşmasıyla oluşmuştur. Muğla-Milas halılarında bu gruba "anahırlı su" veya "el tunuç" denilmektedir (Cengiz, 1996:78). Etikan ve Ölmez (2013:154), ise bu motif "elli su" olarak ifade etmişlerdir. Halının dört köşesindeki baklava dilimleri ile onların dörtkenarında içe bakan oklardan oluşan motif de "Cingilli Cafer (su, dede)" olarak adlandırılmışlardır. Halının zemininde yer alan üç adet eşkenar dörtgenin içerisinde bulunan birbirine bakan dört adet oku da "Kazayâğı" olarak tanımlanmışlardır. (Etikan ve Ölmez (2013:154-81).

4. SONUÇ

Yörede dokunan halılarda Türk düğümü ve hekim düğümü olmak üzere iki tip düğüm kullanılmaktadır. Hekim düğümü ile atılan düğüme "ters ilmek" denilmekte ve dokunan halılar "köylü halısı olarak adlandırılmaktadır. Türk düğümü, çift çözgü üzerine atılmakta iken, ters ilmek denilen düğüm tek çözgü üzerine atılmaktadır. Halıların kalitesi atılan 10x10 cm. deki düğüm sayısına göre belirlenmektedir (Aytaç, 1995:123). Dazkırı'da dokunan halılar orta kalitelidir. Çözgü, atkı ve ilmelik iplik olarak çoğunlukla yün tercih edilmiştir.

Dazkırı'da dokunan halı desenlerinde çevre il ve ilçelerin etkisi görülmektedir. Araştırma kapsamına aldığımız 7 adet halı örneğinden üç tanesi Muğla-Milas halısı, bir tanesi Avunya (Çanakkale) halısı ile birebir benzerlik göstermektedir. Diğer iki halı ise renk, malzeme, desen, kalite ve ad olarak Dazkırı yöresine ait özellikler taşımaktadır. Son halı örneğimiz "Turna Katarı" ise kullanılan renkler ve malzeme açısından Dazkırı yöresi halılarının özelliklerini taşımakta ancak motif açısından tam olarak tespit edilememiştir.

İncelenen halı örneklerinin Dazkırı'da dokunmuş olmasına rağmen özellikle motif, renk ve teknik açısından farklı halı bölgelerinin özelliklerini taşıdığı tespit edilmiştir. Bazı dokunularda ise farklı yörelerin motiflerini aynı halıda toplandığı görülmüştür. Her yörenin kendine özgü motif, renk, teknik ve kompozisyon özelliği bulunmaktadır. Ancak çevrede yapılan araştırmalarda gerek halı gerekse kilim dokumacılığında olsun bir yözlaşma yaşandığı tespit edilmiştir. Yozařma nedenlerini; yenilik arayışında olmak, kitle iletişim araçlarının gelişmesi, ekonomik kaygı olarak sıralayabiliriz.

Yenilik ve modernize etmek adına farklı yörelerin halı desenlerini, renklerini, tekniklerini karıştırmak yöre halkılığının özelliklerinin yok olması demektir.

Başta yerel yönetimler, ilgili kurum ve kuruluşlar yöreye özgü halı desenlerinin tespitinin yapılması, arıştirması konusunda yapılacak çalışmalara öncelik verilmelidir. Halı dokuyucularının da geleneksel halı desenlerine sadık kalma, özünü koruma konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu sayede kültürel mirasımız olan geleneksel halılarımızı koryayabilir ve gelecek kuşaklara miras bırakabiliriz.

KAYNAKLAR

- Alantar, Hüseyin, (2006). Bir Kültürün Dokunuşu. Karakter Color Matbaası A.Ş., İstanbul.
- Anonim (a), (1998). Türk El Dokuması Hallar, Katalog No:1 T.C. Kültür Bakanlığı, Pan Matbaası, Ankara.
- Aytaç, Çetin, (1997). El Dokumacılığ, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Bayraktaroğlu, Suzan,(2005). "Afyon Çevresi Yörük Dokumaları", Vakıflar Dergisi, Sayı: 29, s. 513-527, Ankara.
- Cengiz, Berna (1996). "Milas Halılarının Renk, Desen ev Kompozisyon Özellikleri", Türk Soylu Halklarının Halı, Kilim ve Cicim Sanatı, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 27-31 Mayıs, Kayseri, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Deniz, Bekir, (2010). "Anadolu-Türk Halı ve Düz Dokuma Yaygılarında Bazı Motiflerin İsmlendirilmesi" Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt:3 Sayı:5, s.51-68, Antalya.
- Erbek, Mine, (2002). "Çatalhöyükten Günümüze Anadolu Motifleri", Dumat Offset Ltd. Ankara.
- Ergene, Celale, (1992). "Türk Saray halıları" Kültür ve Sanat, s.13, yıl 4, Türkiye İş Bankası Yayınları s:26-27.
- Etikan, Sema ve Ölmez, Filiz N. (2013). Muğla ve Yöresi Kırkittli Dokumalarının Sanatsal ve Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerine Bir Belgelendirme ve Katalog Çalışması, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları, Muğla.
- Martiz, J.İten, (1977). Turkish Carpets, kodansha International, Ltd. Germany.
- Mergen, Selçuk ve Alantar, Hüseyin (2003). "Tarihi Anadolu Halları", Ofset Yapımevi, İstanbul.
- Seyirci, Musa, (1994). "Afyonkarahisar Yörükleri", Türkiye İş Bankası Yayınları, Sayı: 21 s.45-48, Ankara.
- Yörük, Özcan,(1990). "Çanakkale-Ayvacak Yöresi Halıları Üzerine Bir Araştırma", Kültür ve Sanat Dergisi, S:8 S:70-75, İstanbul.
- <http://www.kuslar.gen.tr/turna.html>, adresinden elde edildi. Eriřim tarihi; 28 Mart 2018.
- <http://www.tdk.gov.tr>, adresinden elde edildi. Eriřim tarihi; 30 Mart 2018.
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/afyonkarahisar/kulturataslasi/dazkiri-halilari>, adresinden elde edildi. Eriřim tarihi; 28 Mart 2018.

KAYNAK KİşİLER

Hatice Aydın, 43 yaşında, Dazkırı doğumlu
Safiye Şentürk, 70 yaşında, Dazkırı doğumlu